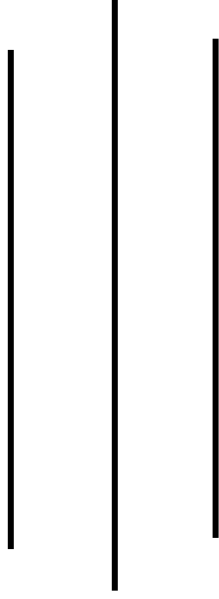

कमल गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

तोपगाछी, झापा
१ नं. प्रदेश, नेपाल

आ. व. २०७८/७९को नीति तथा कार्यक्रम
नवौँ गाउँसभामिति: २०७८/०३/०९ गते

**कमल गाउँपालिकाको नवौं गाउँसभा अधिवेशनमा अध्यक्ष
श्री मेनुका काफ्ले ज्यूवाट सम्बोधन भएको नीति तथा कार्यक्रम २०७८**

यस गरिमामय सभाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरु

सर्वप्रथम यसकमल गाउँपालिकाको गरिमामय नवौं गाउँ सभा मार्फत आगामि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा मार्फत सम्पूर्ण कमलवासी नागरिकसमक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वीत महशुष गरेको छु । साथै यो अवस्थासम्म ल्याउन सहयोग पुर्याउनु हुने सम्पूर्ण कमलवासी आमा बुबा दाजु भाई तथा दिदी बहिनीहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल स्थापना गर्न बलिदान दिनु हुने ज्ञात अज्ञात सम्पूर्ण शहिदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दछु । साथै कोभिड १९ को कारण ज्यान गुमाउनु हुने कमलवासी र अन्य सम्पूर्ण नेपालीहरुमा समेत हार्दिकश्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै सोक सन्तप्त परिवार प्रति गहिरो समवेदना प्रकट गर्दछु हालसम्म उपचाररत सम्पूर्णमा सिघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु ।

विश्वव्यापि महामारीको रुपमा फैलिएको कोभिड १९को दोश्रो लहरबाट यस गाउँपालिका समेत महामारीको चमेटामा परिरहेको छ, यस चुनौतिपूर्ण र असहज अवस्थाको अन्त्यको लागि हामी सबै कमल वासी एकजुट भै कोभिड नियन्त्रणमा हातेमालो गर्नु पर्ने अवस्था छ । यो विषम परिस्थितिको नियन्त्रणको लागि हामिले निर्माण गरेको अस्थायी कोभिड अस्पताललाई चालु अवस्थामा राखी सो अस्पतालमा मेडिकल डक्टर, स्टाफ नर्स र आवश्यक मात्रामा स्वास्थ्य कर्मचारीको परिचालनको व्यवस्था मिलाएका छौं । कोभिड अस्थायी अस्पतालबाट निशुल्क पिसिआर र एन्टिजन टेस्टको व्यवस्था, आइशोलेशसन केन्द्र सन्चालन निःशुल्क खाने व्यवस्था, पोजेटिभ भै घरमा रहनु हुने संक्रमितलाई आवश्यक औषधी र पोषिलो खानेकुरा घर घरमा वितरणको व्यवस्था, स्वास्थ्यकर्मीको माध्यमबाट निरन्तर सम्पर्क, अन्य अस्पताल जानु पर्ने संक्रमितलाई वेडको खोजीमा सहजीकरण गर्ने कार्यहरुमा सहयोग गरेका छौं ।

उल्लेखित कार्यहरुमा खटिले राष्ट्रसेवक कर्मचारी, स्वास्थ्यकर्मी कर्मचारी र जनप्रतिनिधी सबैमा धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । कोभिड १९ को दोश्रो लहर नियन्त्रण गर्ने कार्यमा विभिन्न स्वास्थ्य सामग्री सहयोग गर्नु हुने कमल नगर जेसिज, कारितास नेपाल, गोर्खा वेलफेयर केन्द्र, लुथरन सामुदायिक केन्द्र रंगेली, राष्ट्रिय अपाङ्ग महासंघ, प्रदेश नं. १, एवं आर्थिक सहयोग गर्नु हुने

कमलनगर जेसिजका संस्थापक अध्यक्ष रुपनारायण न्यौपाने, कमल ३ हाल जापान निवासी भुपाल हुंगेल एवं सम्पूर्ण संघ संस्था, सञ्चार जगत र कमलवासी सबै प्रति हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

सभा सदस्य ज्यूहरु

संघीय गणतन्त्र प्राप्ती पछि, नेपालको संविधान (२०७२) ले ३ तहको सरकारको व्यवस्था गरे अनुसार गठन भएको स्थानीय सरकारहरु दरिलो र विकासका सम्बाहकको रुपमा स्थापित हुँदै गरेको कुरा प्रमाणित हुँदै गएको छ । स्थानीय आवश्यकताका आधारमा सामाजिक, आर्थिक र पूर्वाधारका विकासमा स्थानीय सरकार दरिलो रुपमा उभिदै गरेको छ । स्थानीय सरकार सन्चालन ऐन प्राप्त भएपछि, स्थानीय तहका वडा स्तरबाट नै सबै प्रकारका सिफारिसहरु प्रदान हुने व्यवस्थाबाट पनि स्थानीय सरकार नागरिकहरुको नजिकको सरकारको रुपमा रहेको कुरा तथ्यले प्रमाणित गरेको छ ।

यस गाउँपालिका स्थापना भै हामी निर्वाचित भएको ४ वर्ष अवधि पूरा भएको छ । यस अवधिमा स्थानीय आवश्यकता सम्बोधन गर्दै संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७२ ले व्यवस्था गरेका प्रावधानहरु संस्थागत गर्न र स्थानीय सरकारको रुपमा स्थापित गर्नका लागि हाम्रो प्रयास निरन्तर रह्यो । हामी सबै नयाँ परिवेशमा प्रवेश गरेको एवं स्थानीय स्तरमा समेत सरकारको अभ्यास गर्नु पर्ने भएको हुँदा हामिलाई यो प्रकृया नौलो थियो । सरकार सन्चालनका लागि हामिसँग स्थानीय स्तरमा विगतका अभ्यासहरु पनि थिएनन् तथापि संघीय सरकारको कार्यपद्धती र प्रक्रिया, प्रदेश सरकार र अन्तर स्थानीय तहसँग समन्वय र अनुभव साटासाट एवं सरोकारवाला निकायसँगको सहकार्य जस्ता कार्यले हामिलाई एउटा अब्बल बाटो तय गर्न सहयोग मिलेको छ । विशेष गरि संघीय सरकार र गाउँपालिका महांघबाट विभिन्न समयमा उपलब्ध गराएको नमूना कानूनका आधारमा स्थानीय तहलाई सरकारको रुपमा संस्थागत गर्न ठूलो मद्दत मिलेको छ ।

नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ मा स्थानीय सरकारका एकल अधिकारहरु मध्येकतिपय अधिकारहरु अभै पनि कार्यान्वयनमा आउन सकेनन् विशेष गरि आधारभूत र माध्यमिक तहको शिक्षा प्रणाली, घर जग्गा धनी पुर्जा वितरण जस्ता कार्यहरु अभै पनि विवादित रुपमा नै रहेका छन् भने अर्थतन्त्रको एक खम्बाको रुपमा रहेको सहकारी सन्चालनमा कुन तहले के गर्ने भन्ने अन्यौलता कायम नै रहेको अवस्था छ । प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी कानून बन्न नसक्दा स्थानीय कर्मचारी सेवा सन्चालन सम्बन्धी कानून बन्न सकेको छैन यसले गर्दा कर्मचारी व्यवस्थापन प्रभावकारी हुन सकेको अवस्था छैन । कार्यक्रम गत रुपमा हेर्दा प्रदेश सरकारबाट सन्चालन हुने कतिपय कार्यक्रमहरुमा अभै पनि प्रभावकारी समन्वय हुन सकेको छैन

भने संघीय सरकारबाट उपलब्ध हुने वित्तीयसमानिकरणकोआकार बढाउनु पर्ने देखिन्छ, भने कार्यसम्पादनका आधारमा संघीय सरकारबाट समपुरक र विशेष अनुदानको आकारलाई वृद्धि गर्नु पर्ने देखिन्छ, यस तर्फ हाम्रो निरन्तर खबरदारी र ध्यानाकर्षण भै रहेको कुरा यस सम्मानीत सभा समक्ष गराउदछु ।

कमल गाउँपालिकाको समष्टिगत विकासको लागि **समृद्ध कमल हाम्रो सरोकार** भन्ने मूल नारा तय गरि सोही अनुसार आवधिक योजना निर्माण गरि स्थानीय आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने प्रयास गरेका छौं । नागरिकहरुको विकास प्रतिको सकारात्मक सोच र चाहना, स्थानीय आवश्यकता पहिचान, सामाजिक, आर्थिक र विकासात्मक गतिविधि लाई नागरिक मैत्रि बनाउनु पर्ने आवश्यकतालाई ध्यान दिदै संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट सन्चालन हुने कार्यक्रमलाई एकरूपता दिने प्रयास गरेका छौं । यसबाट बजेटको प्रभावकारी परिचालनमा सहयोग पुगेको छ ।

यस अवधिमा प्रदेश सरकार र संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने बजेट र स्थानीय आयबाट प्राप्त हुने बजेटको समुचित प्रयोग गर्ने प्रयास गरेका छौं । स्थानीय माग र आवश्यकता अथाह छ, तथापि प्राप्त हुने बजेटबाट सकेसम्म स्थानीय स्तरका विविध किसिमका आवश्यकताहरु शिक्षा क्षेत्रको सवलीकरण र पूर्वाधार विकास, आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा वडा वासीको पहुँच वृद्धिका लागि वडा वडामा स्वास्थ्य केन्द्र, शुद्ध खानेपानी वितरणको लागि आयोजना निर्माण, कृषि क्षेत्रको दीगो विकास र जैविक खेती प्रणाली उन्मुख क्रियाकलाप र अनुदान वितरण, लक्षित वर्गलाई मूलप्रवाहिकरण गर्ने, पर्यटन पूर्वाधारको लागि स्थान पहिचान र लगानी, कमल र रतुवा जस्ता ठूला नदीहरुको स्थायी तटबन्ध गर्ने एवं अन्य महत्वपूर्ण पूर्वाधार विकासका कार्यहरुलाई अगाडि बढाई **समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली**को अभियानमा इटा थप गर्ने प्रयास गरेका छौं । यस कार्यमा हरेक तवरबाट सहयोग गर्ने यस क्षेत्रका राजनैतिक दल, नागरिक समाज एवं कमलवासीहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्दा नेपालको संविधान, संघीय सरकारको राष्ट्रिय लक्ष्य र निर्देशक सिद्धान्त एवम स्वीकृत बजेट, दीगो विकासका लक्ष्यहरु, निर्वाचनका समयमा राजनैतिक दलबाट जनता सामु गरेका घोषणा र प्रतिवद्धता, गाउँपालिकाको आवधिक योजना, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, गाउँपालिकाका विगतमा स्वीकृत भएका नीति तथा कार्यक्रमहरु, प्रादेशिक सरकारले अंगिकार गरेको लक्ष्य, सरोकारवाला निकायहरुले विभिन्न माध्यमबाट व्यक्त गर्नु भएको वा दिनु भएको राय सुझाव समेतलाई आधार र मार्ग दर्शनका रूपमा छ ।

सभाका सदस्य ज्यूहरु

अब म यस सभा समक्ष आगामी आ.व. २०७८/०७९ को गाउँपालिकाले लिने नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

(क) सामाजिक विकास तर्फ लिइएका नीती तथा कार्यक्रमहरु

जनस्वास्थ्य:

१. कोभिडको महामारीलाई परास्त गर्नका लागि यस गाउँपालिकाले सन्चालन गरिरहेको अस्थायि कोभिड अस्पताललाई निरन्तर सन्चालनमा ल्याइने छ, आइशोलेशनमा बस्न चाहने व्यक्तिहरुलाई निशुल्क अक्सिजन, आवश्यक औषधी विरामीलाई पोशिलो खाना, खाजाको निशुल्क व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ । मापदण्ड भित्र पर्ने सबै कमलवासीको निशुल्क पिसिआर वा एन्टिजिन विधीबाट परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाईएको छ । अब कोहि पनि कमलवासी नागरिकहरु कोभिड परीक्षण गर्न अन्य स्थानमा जानुपर्ने बाध्यात्मक व्यवस्थालाई पूण हटाइने छ । कोभिड नियन्त्रणमा गाउँपालिकाको मुख्य प्राथमिकता राखि कार्य गरिने छ ।

कोभिड संक्रमित भै होम आइशोलेशनमा रहनुहुने विरामीहरुको स्वास्थ्य अवस्था बुझ्न र संक्रमितको घरमा नै पुगी औषधी र पोषिलो खानेकुरा सहित जनप्रतिनिधी र स्वास्थ्य कर्मचारी परिचालित हुने कार्यक्रम गरिएकोमा अब परीक्षण भएकै दिन अस्थायी कोभिड अस्पतालबाट नै वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । संक्रमित व्यक्तिहरुलाई पालिका भन्दा बाहिरका अस्पतालसम्म जानका लागि **निशुल्क एम्बुलेन्स**को व्यवस्था मिलाइने छ । कोरोना संक्रमणबाट यस पालिका भित्रको कुनै नागरिक मृत्यु भएमा मृतकका परिवारमा **सदगत खर्च** उपलब्ध गराइने छ ।

कोभिड नियन्त्रणमा खटिने स्वास्थ्य कर्मचारीहरुको मनोबलउच्च राखिने छ । स्वाव परीक्षमा खटिने कर्मचारी र घर घरमा स्वास्थ्य निगरानीको लागि खटिने स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई **जोखिम भत्ता**को व्यवस्था मिलाइनेछ । कोभिडमा खटिने स्वास्थ्यकर्मी खटिएकै कारणबाट संक्रमित भएको अवस्थामा निजलाई**निशुल्क स्वास्थ्य औषधी उपचार**को व्यवस्था मिलाइने छ ।

२. कोभिड लगायत संक्रमण समुदायमा महामारीको रुपमा फैलने रोगको उपचारको लागि पनि सुविधा सम्पन्न अस्पताल आफ्नै पालिकामा हुनु पर्ने रहेछ भन्ने हाम्रो अनुभवले देखाएको छ । आफ्नै स्थानमा सुविधासम्पन्न अस्पताल नहुँदा यस पालिकाका वासिन्दा कोभिडको उपचार गर्न अन्यत्र स्थानमा जानु परिरहेको छ र लाखौं रुपैया खर्चिनु परिरहेको छ, रकम खर्च गर्दा समेत भनेको समयमा वेड समेत नपाईरहेको अवस्था छ भने कतिपयले समयमा नै उपचार नपाउँदा अनाहकमा ज्यान गुमाएको अवस्था छ । यस्तो पिडादायि अवस्थाबाट मुक्त हुनका लागि पनि तोपगाछी अस्पताल छिट्टै निर्माण सम्पन्न गर्नु पर्ने हाम्रो दायित्व छ अतः संघीय सरकारबाट स्वीकृत भै ठेक्का लागेको १५ वेडको तोपगाछी आधारभूत अस्पतालको निर्माण कार्य तोकिएको समयमा सम्पन्न गर्न सबै पक्षबाट सहयोग पुर्याउन हुन म सबैमा हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

१५ वेडको तोपगाछी आधारभूत अस्पताल सुचारु हुने अवस्थासम्ममा ५० वेडको विशेषज्ञ सहितको **महिला तथा बालबालिका**को विशेष उपचार हुने गरिविशेषअस्पतालको रुपमा स्तरोन्नतीको लागि संघीय सरकारसँगपहल गरिनेछ । यस अस्पतालमा **आइसियु, भेन्टिले**रको व्यवस्था मिलाईने छ साथै अस्पतालमा **अक्सिजन प्यान्ट** जडान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । स्वास्थ्यको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले उच्च प्राथमिकतामा राखि कार्य गर्ने नीति लिइनेछ ।

३. नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेको मौलिक हक अन्तरगत नागरिकले प्राप्त गर्ने **निशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवा** प्रदान गर्ने उद्देश्यलेसबै वडाहरुमा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना भै सकेको हुँदा सबै वडास्वास्थ्य केन्द्रबाट नै नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने **निशुल्क औषधी**हरु वितरणको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रको भवन निर्माण हुन नसकेका वडाहरुमा निर्माण कार्यको व्यवस्था मिलाईने छ ।

४. समुदायमा आधारित सन्चालन हुने स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिइने छ जस अन्तरगत देहायका कार्यक्रमहरु सन्चालन गरिने छ ।

- २ वर्ष भित्र क्षयरोग मुक्त गाउँपालिका बनाउने कार्यक्रम निरन्तर सन्चालन गरिनेछ । यसको लागि क्षयरोगका जोखिम समुह तथा स्वास्थ्य सेवाको पहुँच कम भएका समुदायमा सकृय क्षयरोग **खोजपडताल कार्यक्रम** सन्चालन गरिनेछ ।

- कृष्ठ रोग हटाउन अभियान का लागि स्थानहरुको पहिचान खोजपड्ताल गरि उपचारको दायरा बढाउन समुदायमा सचेतना र आम स्कृनिङ गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
 - समुदायमा मुटु, मृगौला, चिनी रोग सम्बन्धी स्वास्थ्य जाँच तथा नसर्ने रोगहरु सम्बन्धी स्वास्थ्य शिविर सन्चालन सन्चालन गरिने व्यवस्था मिलाईनेछ । क्यान्सर, मुटु, मृगौलाको शल्यक्रिया जस्ता कडा रोग लागि उपचार गर्न नसक्ने अवस्था भएका अति विपन्न परिवारलाई यकिन गरि औषधी उपचारमा आवश्यक सहयोगको व्यवस्था मिलाईने छ ।
५. **सामुदायिक स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम** अन्तरगत अति विपन्न, गरिव र असहाय ८१५ परिवार तथा ३० पूर्ण अपाङ्गता भएका परिवारसमेत गरि जम्मा ८४५ परिवारलाई निशुल्क स्वास्थ्य विमा गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ । स्वास्थ्य चौकीहरुमा सूचिकृत अत्यावश्यक औषधिहरुको निरन्तर आपूर्तिको व्यवस्था मिलाईनुका साथै २ वटै प्रयोगशालाबाट निःशुल्क प्रयोगशाला परीक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. जेष्ठ नागरिकहरुको स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गर्न विभिन्न रोगसँग सम्बन्धित विशेषज्ञहरुद्वारा गाउँपालिकाको लखनपुर खण्ड र तोपगाछी खण्डमा जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य शिविर सन्चालन गरिनेछ ।
७. महिला स्वास्थ्य सेवा प्रवर्द्धन अन्तरगत महिला वर्गमा हुने आङ खस्ने र पाठेघरको मुख तथा स्तन क्यान्सर सम्बन्धि स्कृनिङ शिविर संचालनको व्यवस्था मिलाईने छ । यसबाट बढी मात्रामा ज्याला मजदुरी गर्ने र विपन्न महिलाहरु प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने अनुमान लिइएको छ ।
८. गर्भवती महिला स्वास्थ्य सेवा प्रवर्द्धन अन्तरगत सबै स्वास्थ्य केन्द्रबाट निशुल्क रुपमा क्याल्सियम ट्याब्लेट र आइरन चक्की उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ । यसबाट आमा र बच्चाहरुको स्वास्थ्य मजबुत गर्न सहयोग पुगी दीगो विकासको सूचमा सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।
९. सुत्केरी प्रोत्साहन कार्यक्रम अन्तरगत सरकारी अस्पतालमा प्रसुती गराउने महिलालाई रु. १००० पोषण खरिदमा सहयोग गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ । साथै स्वास्थ्य प्रोटोकल अनुसार स्वास्थ्य केन्द्रमा ४ पटक चेक जाँच गर्न आउने गर्भवती महिलाहरुलाई

प्रदान गर्दै आएको रु १००० भत्तालाई निरन्तरता दिइएको छ । साथै दमक स्थित सूचिकृत स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती गराउने महिलालाई एम्बुलेन्स सेवा निशुल्क गरिनेछ ।

१०. **स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको वृत्ति विकास अन्तरगत स्वयंसेविका सुरक्षा कोषको व्यवस्थालाई** निरन्तरता दिइनेछ, र अवकाश प्राप्त गर्ने स्वयं सेविकाहरूलाई उक्त कोषबाट प्रति व्यक्ति रु.५०,००० प्रदान गरिने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ, भने स्वयं सेविकाहरूलाई खोप सञ्चालन भएको दिन खाजारभत्ताको व्यवस्थाका साथै आवश्यक पुरस्कार एवं स्वास्थ्य किटको व्यवस्था मिलाईने छ ।
११. वडा नं. ७ मा निर्माण सम्पन्न भएको यस गाउँपालिकाको गौरवको प्रदेश स्तरीय **आयुर्वेद अस्पताल**लाई आगामि आ.व. देखि सन्चालनको लागि सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गरिएको हुँदा अस्पताल यथाशिघ्र सन्चालनको लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ, अस्पताल सन्चालनमा आए पछि आयुर्वेद पद्धती मार्फत यस क्षेत्रका नागरिकहरूले नियमित रूपमा सेवा प्राप्त गर्नु हुनेछ, भन्ने विश्वास लिइएको छ । अस्पताल सन्चालन नहुन्जेल भने नागरिकहरूलाई आयुर्वेद उपचार विधिवारे सचेतना गर्ने र **आयुर्वेद शिविर** सन्चालन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१२. **मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम अन्तर्गत** आमा सुरक्षा, गर्भवती उत्प्रेरणा सेवा, न्यायो भोला र निशुल्क गर्भपत सेवाको कार्यक्रम सन्चालनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ । महिला स्वयंसेविकाहरूको परिचालन गरि घरघरमा कुपोषित बालबालिकाको खोजि गरिने छ । ५ वर्ष मुनिका कुपोषित बालबालिकाको उपचार गर्नका लागि तोपगाछी र लखनपुर स्वास्थ्य केन्द्रमा **कुपोषित बालबालिकाको उपचार केन्द्र (OTC)** सन्चालन गरिनेछ, २ वर्ष मुनिका सबै बालबालिकालाई **बालभिटा** उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।
१३. किशोर किशोरीहरूलाई परिवार नियोजन तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रमको बारेमा सचेतना गर्ने उद्देश्यले सो सम्बन्धी आवश्यक अभिमुखिकरणको व्यवस्था मिलाईने छ ।
१४. **विद्यार्थी स्वास्थ्य परीक्षण कार्यक्रम** अन्तरगतसामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूमा **आँखा, दाँत,स्वास्थ्य परीक्षण**कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद

१५. **अध्यक्ष छात्रवृद्धि कार्यक्रम** कमल गाउँपालिका भित्र प्राविधिक धार सन्चालन गर्ने सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययन गर्न चाहने विपन्न, गरिव एवं जेहेनदार विद्यार्थीहरूलाई अध्ययनमा सहयोग पुर्याउनका लागि छात्रवृद्धि सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै लोपोन्मुख जातीहरू **मुसहर, सतार, भाँगड र मिस्त्री** जातीका **१५ जना छोरा छोरीहरूलाई** यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका प्राविधिक विद्यालयमा असिष्टेन्ट सव. इन्जिनियर, कृषि प्राविधिक र पशु प्राविधिक शिक्षाको (१८ महिने) पढाइ निःशुल्क पढाउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
१६. **शिक्षक अनुदान सहयोग कार्यक्रम** विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर सुधार अन्तरगत शिक्षक दरवन्दी अपुग भएका सामुदायिक विद्यालयहरू र मदन आश्रित स्मृती क्याम्पस केर्खा लाई आवश्यकताको आधारमा शिक्षक व्यवस्थापनको लागि बजेटको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ । यसबाट सामुदायिक विद्यालयको पठनपाठनमा सहयोग भै नतिजा सुधारमा सकारात्मक सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।
१७. **शिक्षक विद्यालय व्यवस्थापन समिति र अभिभावक अन्तरक्रिया** विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर खस्कदै गएको आम गुनासोलाई ध्यान दिदै विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि शिक्षक, अभिभावक र विद्यालय व्यवस्थापन समित विचमा अभिमुखिकरण तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।
१८. **विद्यालयका प्र.अ. बैठक** नियमित रूपमा राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यसबाट विद्यालयका गतिविधिहरूको नियमित आदानप्रदान हुने र विद्यालय सुधारको प्रतिस्पर्धात्मक वातावरण सुजनामा सहयोग पुग्ने समेत विश्वास लिएको छु ।
१९. **स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण** पालिका भित्रका सबै विद्यालयहरूमा स्थानीय पाठ्यक्रम बनाई पढाईमा एकरूपता ल्याइनेछ । यसको लागि एक **कार्यदल गठन** गरि पाठ्यक्रम निर्माणको कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
२०. विद्यालयको आधारस्तम्भको रूपमा रहेका बाल शिक्षिकाहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि **मन्टेश्वरी तालिम** सन्चालन गरिनेछ । बाल कक्षामा साना नानीहरूलाई आकर्षित गर्नका लागि बालकक्षाको गुणात्मक सुधारको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२१. स्वीकृत दरबन्दी भित्र रहेका बालविकास केन्द्रका शिक्षिका, मंगलमय मा.वि.का आयाहरु, विद्यालय कर्मचारीहरुलाई नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम पारिश्रमिकमा नपुग हुन आउने रकम गाउँपालिकाबाट व्यहोर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
२२. **विद्यालय पुरस्कार कार्यक्रम**बाल विकास केन्द्र र विद्यालयहरुमा शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिको लागि नमुना बालविकास केन्द्र र उत्कृष्ट विद्यालयहरुलाई पुरस्कृत गर्ने कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । यसबाट विद्यालयहरुका विचमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा भै शैक्षिक उन्नतीमा टेवा मिल्ने अपेक्षा लिइएका छ ।
२३. **अंग्रेजी पुस्तकको व्यवस्था**गाउँपालिकामा रहेका सबै सामुदायिक विद्यालयमा अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन गराउने व्यवस्थामा एकरूपता कामयम गर्नका निम्ती एउटै पाठ्यपुस्तकको व्यवस्था सहित विद्यालय तहमा अंग्रेजी माध्यमका पुस्तकहरुको व्यवस्था मिलाइने छ ।
२४. विद्यार्थीहरुमा खेलकुदको विकासमा जोड दिनका निम्ती **राष्ट्रपती रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता**लाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र प्रतिस्पर्धीमुखी बनाइनेछ ।
२५. सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत कक्षा ३ सम्मका विद्यार्थीहरुलाई निशुल्क **विद्यालय व्याग** उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२६. **शिक्षक कम्प्युटर तालिम**सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत इच्छुक शिक्षकहरुलाई कम्प्युटर तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ । कतिपय विद्यालयमा कम्प्युटरहरु सन्चालन गर्न सक्ने शिक्षकको अभावलाई यसले पूर्ती गर्ने विश्वास लिइएको छ ।
२७. **नमुना विद्यालय निर्माण गर्ने** र शिक्षक -विद्यार्थीहरुको चौतर्फी विकासमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले शहिद धर्मभक्त मा.वि. केर्खामा बाह्य परामर्शदाताबाट **मनोसामाजिक परामर्श**का कार्य सुरु गरिएकोले यसलाई निरन्तरता दिइएको छ ।
२८. **सामुदायिक विद्यालयमा लेखा व्यवस्थापन** सबै सामुदायिक विद्यालयमा लेखा प्रणालीलाई एकरूपता ल्याउन, व्यवस्थित लेखा प्रणाली अपनाउन, पारदर्शि र प्रविधि मैत्रि बनाउने उद्देश्यले विद्यालयमा कार्यरत लेखा कर्मचारीलाई लेखा व्यवस्थापनको तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

युवा तथा खेलकुद:

२९. **अध्यक्ष कप फूटबल** सन्चालन गरिने छ, यसबाट युवाहरूलाई स्वस्थ, सक्षम र अनुशासित नागरिक तयार गर्न र राम्रो खेलाडी उत्पादन गर्नको लागि सहयोगपुग्ने विश्वास लिइएको छ । कमल गाउँपालिका खेलकुद विकास समिति पुनरगठन गरि कार्यविधीका आधारमा सन्चालन गरिनेछ ।
३०. **उपाध्यक्ष कप अन्तर वडा भलिबल प्रतियोगिता** वडास्तरबाट नै खेल मार्फत खेलाडी उत्पादन गर्नका लागि अन्तर वडास्तरिय फुटबल खेललाई निरन्तरता दिइनेछ । वडास्तरिक खेल मैदानको अवधारणा अनुसार प्रत्येक वर्ष वडामा एक खेल मैदान निर्माण गर्दै लगिनेछ ।
३१. खेलकुद समितिको माध्यमबाट सबै प्रकारका खेलहरू सन्चालन हुने व्यवस्था मिलाईने छ । महिला एवं जुनियर खेलाडीहरूको समेतको क्षमता विकासमा सहयोग गरिने छ ।
३२. **दुर्व्यसनी लागू पदार्थ न्युनिकरण कार्यक्रम** युवाहरूलाई कूलतबाट हटाउन युवा क्लवहरूको परिचालन गरि लागू पदार्थ तथा दुर्व्यसनी न्युनिकरण जस्ता चेतनामूलक कार्यक्रम सन्चालन गरिने छ ।
३३. **युवाहरूको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम** गरि सामाजिक उत्तरदायित्व वहन गराउन गठन भएका विभिन्न युवा क्लवहरूको क्षमता विकास, सामाजिक जागरण, रुपान्तरण र समृद्धिका लागि कारितास नेपाल सँगको सहकार्यमा यूवा लक्षित विभिन्न कार्यक्रमहरू सन्चालन साथै विभिन्न वडाहरूको सिलिड बजेटबाट क्लवहरूको क्षमता विकास तथा व्यवस्थापनमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
३४. वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने व्यक्तिहरूलाई अभिमुखिकरण, विदेशबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूलाई उच्चमशीलता तालिम, रेमिट्यान्सको सदुपयोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण जस्ता कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिने छ । कमलवासी युवाहरूको आकर्षण बढाउन लोक सेवा कक्षा संचालन गरिनेछ । कमल गाउँपालिकाको युवाहरूको समस्ती विकासको लागि कार्यविधिको आधारमा कमल गाउँपालिका युवा परिषदको गठन गरिनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाइ:

३५. वडा नं. १ र २ का सबै टोलमा शुद्ध खानेपानी वितरण गर्ने उद्देश्यले निर्माणाधीन ४ लाख ५० हजार लिटर क्षमताको तोपगाछी खानेपानी आयोजना आ.व. ०७८/०७९ मा सम्पन्न हुने भएकोले यथासक्य छिटो खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति गठन गरि खानेपानी आयोजना हस्तान्तरण गरिनेछ । खानेपानी पाईपलाईन पुन नसकेका वडा नं. १ र २ का बाँकी टोलहरूमा पाईपलाईन विस्तारको कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
३६. लखनपुर खानेपानी आयोजना, तोपगाछी खानेपानी आयोजना स्कीम नं. १, २ र ३ को स्तरोन्नती र शुद्ध खानेपानी वितरणमा आउने समस्याहरूका बारेमा आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ साथै वडा नं. ५ को सिम्ले केम्पा क्षेत्रमा समेत शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था नभएको कारण अझै पनि ट्यूबेलको पानी खानुपरिरहेको यथार्थलाई ध्यान दिदै संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग आयोजना सन्चालनको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
३७. **विपन्न परिवारलाई खानेपानी धारा जडान** खानेपानी धारा जडान गर्न नसकेका अति विपन्न, असहाय र गरिव परिवारको यकिन गरि खानेपानीको धारा जडानमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइने ।
३८. **खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना(WASH Plan)** तयारीको चरणमा रहेकोले सो लाई पूर्णता दिइ कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । टोल विकास संस्थाहरूको परिचालन गरि पूर्ण सरसफाई युक्त नमूना टोल निर्माणमा जोड दिइने छ ।

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

(महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, आदिवासी जनजाती, अपाङ्ग, दलित लगायत लक्षित वर्ग)

३९. आर्थिक रुपमा पिछडिएका अति विपन्न महिलाहरूलाई जीविकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउन **अध्यक्ष जिविकोपार्जन कार्यक्रम** सन्चालनको व्यवस्था मिलाइने । सबै प्रकारका उद्यम एवं सीप विकासका तालिमहरू यसै कार्यक्रम माफत सन्चालनको व्यवस्था मिलाइने छ । यस अन्तरगत आगामि आ.व.२०७८/०७९ मा **महिलाहरूलाई बाखाको पाठा वितरण, गरिव महिलाहरू ठेला भ्यान वितरण, ढाकाको कोका कार्डियो वितरण, सिलाई मेशिन मर्मत तालिम, कफि बनाउने तालिम, ए.सि.फ्रिज मर्मत तालिम**, अति विपन्न दलित परिवारलाई **बंगुर पाठा वितरण** जस्ता कार्यक्रमहरू सन्चालनको व्यवस्था मिलाइने छ ।

४०. **उद्यमी महिला सहयोग कार्यक्रम** महिलाहरूको सीप, श्रृजना, परिश्रम र सक्षमताको प्रवर्द्धन गर्नका लागि समुहमा आवद्ध उद्यमी महिलाहरूलाई बाखाका पाठा वितरण गर्ने कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।
४१. **हिंसा पिडित महिला उद्धार कार्यक्रम** घरेलु तथा हिंसा पिडित महिलाहरूलाई तत्काल उद्धार गर्ने, कानूनी सहायता उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ साथै हिंसापिडित महिलाहरूलाई सुरक्षित राख्नका लागि महिला सुरक्षा आवास केन्द्र दमकसँग सहकार्य गरि पिडित महिलाहरूलाई सो केन्द्रमा बस्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । घरेलु हिंसा न्यूनिकरणका लागि टोल विकास समितिहरूको परिचालन गरि वहस पैरवी तथा सन्देश मुलक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिनेछ ।
४२. **सामाजिक समावेशीकरण नीति तर्जुमा** स्थानीय स्तरमा हुने विभिन्न किसिमका सामाजिक विभेद न्यूनिकरण गर्नका लागि स्थानीय गैर सरकारी संस्थाहरू, टोल विकास समितिहरूको परिचालन परिचालन गरि सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिनेछ । यसको पूर्ण कार्यान्वयनका लागि सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी स्थानीय नीति र सामाजिक विभेद निवारण सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गरिनेछ ।
४३. छुवाछुतसामाजिक कुरीति, अन्धविश्वास, लैंगिक विभेद र हिंसाका घटनाहरू न्यूनिकरणका लागि टोल विकास समितिहरूको परिचालन गरि सन्देशमूलक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिनेछ । त्यस्ता विभेद उपर गाउँपालिकामा उजुरी दर्ता गर्नका लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।
४४. **सबै समितिमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व** गाउँपालिकाबाट गठन हुने सबै किसिमका समिति, उपसमिति र उपभोक्ता समितिहरूमा सामाजिक समावेशिताको नियमलाई पूर्ण रुपमा कार्यान्वयनको लागि नीतिगत व्यवस्था मिलाइने छ । उल्लेखित सबै प्रकारका समिति, उपसमितिमा अनिवार्य रुपमा समावेशिता नीतिलाई पूर्ण पालना गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । महिला दलित तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई निर्णय तहमा पुर्याउन सहयोग पुगोस भन्ने उद्देश्यले गाउँपालिकाबाट गठन हुने उपभोक्ता समितिहरू मध्ये कम्तीमा ३० प्रतिशत समितिमा महिला/दलित/ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू संयोजक रहने

व्यवस्था मिलाईनेछ, यसको कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित शाखा मार्फत सबै वडाहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।

४५. **कुप्रथा न्यूनीकरण अभियान सन्चालन**अभै पनि समाजमा छिटफूट रुपमा रहेको बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो प्रथा लगायत समाजमा हुने यस्तै अन्य विभिन्न कुप्रथाहरू न्यूनीकरण गर्नका लागि विद्यालय तहमा आवश्यक कार्यक्रमहरू सन्चालन गरिनेछ ।
४६. **सेनिटरी प्याडभेन्डिड मेसिनको व्यवस्था**सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत छात्राहरूलाई सहज होस भन्ने उद्देश्यले ११ वटा सामुदायिक विद्यालयहरूलाई सेनिटरी प्याड भेन्डिड मेसिनको व्यवस्था मिलाईने छ ।
४७. **बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा**यस गाउँपालिकालाई आठौं गाउँसभाबाट २०७८ फागुण मसान्त भित्रमा बाल मैत्री गाउँपालिका घोषण गर्ने निर्णय भए अनुसार सबै वडा तहमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न भै सकेको छ साथै यस अभियानमा विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूलाई समेत सहभागि गराई सबै सूचकहरू पुरा गरि तोकिएको समयमा बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ । तोकिएको समयमा सबै भन्दा छिटो वडा घोषण गर्ने वडालाई विकास बजेटमा रु. १० लाख अनुदान थप गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
४८. **बाल कोषको स्थापना**जोखिम युक्त बालबालिकाहरूको उद्धार, संरक्षण र सहयोगको लागि बालकोषस्थापना गरिने छ । बालबालिकाहरूलाई श्रममा लगाउन नपाईने नीति अनुसार बाल श्रम हुन सक्ने स्थलहरूको अनुगमन गरिने बालश्रम मुक्त गाउँपालिका बनाउने अभियान सन्चालन गरिनेछ । होटल व्यवसायी संघ/संगठनको सहकार्यमा सबै होटलहरूमा बाल श्रम मुक्त होटल भएको स्टीकर टाँस्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । बालश्रम तथा बाल विवाह न्यूनीकरणको लागि जनचेतनामूलक सडक नाटक प्रदर्शन गरि सो को न्यूनीकरणमा तदारुकता दिइनेछ ।
४९. **बाबुआमा विहिन बालबालिकाको अभिभावकत्व ग्रहण** गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बाबुआमा विहिन बालबालिकाको तथ्यांक संकलन गरि उनीहरूको अभिभावकत्व गाउँपालिकाले ग्रहण गरिनेछ साथै उनीहरूको पढाईको सम्पूर्ण जिम्मा लिई मासिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता समेत उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ ।

५०. **बालक्लव सशक्तिकरण कार्यक्रम** बालक्लवहरुमा आबद्ध भाईबैनीहरुलाई नेतृत्व विकास गराउनका लागि नेतृत्व विकास कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । बालक्लव संजाल गठन गरि सो को क्रियाशिलतामा जोड दिइनेछ ।
५१. **व्यवसायिक तालिम कार्यक्रम** आदिवासी, जनजाति, दलित पछाडि परेका वर्ग समुदायका युवाहरुलाई जीवन उपयोगी एवं व्यवसायीक तालिमहरु जस्तै एसी, फ्रीज मर्मत वाइरिड, प्लम्बिड, ग्याँस चुलो मर्मत जस्ता तालिमहरु प्रदान गरि स्व रोजगार र आयआर्जनमा टेवा पुग्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५२. आदिवासी जनजाती लक्षित समुदायका व्यक्तिहरुलाई कम्प्युटर तालिमको व्यवस्था आदिवासी जानजाती महासंघ मार्फत सन्चालन भै रहेको हुँदा सो लाई निरन्तरता दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५३. **धर्म साँस्कृती संरक्षण** गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका अल्पसंख्यक समुदाय लगायत विभिन्न जातजातीहरुको भाषा, संस्कृति र भेषभूषाको जगेर्ना गरिनेछ साथै उनीहरुले मनाउदै आएको विभिन्न धार्मिक, साँस्कृतिक, चाड पर्व, मेला, जात्रा, नाच आदिको संरक्षण लगायतका कार्य निरन्तर गरिनेछ । लोपोन्मुख विभिन्न जातजातीहरुको नाचलाई संरक्षणात्मक कार्य गरिनेछ ।
५४. **दलित समुदाय सहयोग कार्यक्रम** अति विपन्न दलित समुदायका परिवारहरुलाई जीविको पार्जनमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले **बंगुरका पाठाहरु** वितरण गर्ने कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।
५५. **समावेशी विकास कार्यक्रम सन्चालन** अपाङ्गता भएका नागरिकको संरक्षण र विकासका लागि सरोकारवाला निकाय एवं गैर सरकारी संस्थासँगको समन्वयमा समावेशी विकास कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । व्यवसाय गर्न सक्षम अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई उद्यमशीलता तालिम दिइनेछ, तालिम प्राप्त व्यक्तिहरुलाई **बीउ पूजी र प्रविधि** वितरणको व्यवस्था मिलाईने छ ।
५६. **अपाङ्गता सहयोग कार्यक्रम** अति अशक्त र पूर्ण अपाङ्गता भएका ३५ जना व्यक्तिहरुको पहिचान गरि स्थानीय सहकारीमा प्रति व्यक्ति रु.१००० का दरले शेयर खरिद गरिदिने व्यवस्था मिलाईनेछ । साथै अपाङ्गता बीमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

५७. पूर्ण अशक्त तथा अति अशक्त अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको हेरचाहा लागि परिवारका सदस्यहरुलाई हेरचाहा गर्ने सीप सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सहायक समायो र वडाहरुको बजेट माफत ह्वील चियर उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
५८. **दिवसिय कार्यक्रम सन्चालन**लैंगिक समानताको निमित्त सामाजिक समावेशीकरण कार्यक्रम, अन्तराष्ट्रिय नारी दिवस, महिला हिंसा विरुद्ध १६ दिने अभियान जस्ता विभिन्न दिवसीय कार्यक्रमहरुलाई निरन्तर सन्चालन गरिनेछ ।
५९. **जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम**जेष्ठ नागरिकहरुको समाजका अभिभावक भएको हुँदा उनीहरुलाई सम्मान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छ । साथै जेष्ठ नागरिक दिवस मनाउने कार्यक्रम सुरु गरिनेछ । जेष्ठ नागरिकहरुलाई पालन पोषणमा एवं राम्रो स्याहार सुसार गर्ने उत्कृष्ट छोरा बुहारी, छोरी ज्वाई पहिचान गरि सम्मान गर्ने कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।
६०. **जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र**सम्बन्धीत वडाको प्रस्तावका आधारमा वडा नं.१ को वालुवाडी र वडा नं २ को क्याम्पा बजारमा जेष्ठ चौतारी निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
६१. **मेशन तालिम सन्चालन**मजदुरहरुलाई सक्षम र आत्मनिर्भर बनाउन, भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माणमा सहयोग पुर्याउन मजदुरहरुलाई डकमी तालिमको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

ख) आर्थिक विकास

कृषि क्षेत्र तर्फ :

६२. **कृषिको विकास गाउँपालिकाको निकास** कृषिको विकास गाउँपालिकाको निकासभन्ने उद्देश्यले यस गाउँपालिकाले कृषि क्षेत्रलाई मुख्य प्राथमिकतामा राखेर कार्य गरिरहेको हुँदा कृषि क्षेत्रको विकासलाई उच्च प्राथमिकता राखि परम्परागत र निर्वाहमुखी कृषिलाई क्रमशः व्यवसायिक र यान्त्रिकरण गरि उन्नत कृषि प्रणाली अपनाउन सहयोग गर्दै स्वरोजगार प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।

६३. **स्वस्थ जीवनको लागि कमलको अर्गानिक तरकारी** स्वस्थ जीवनको लागि कमलको अर्गानिक तरकारीभन्ने नाराका साथ अर्गानिक तरकारी उत्पादन कार्यमा प्रवर्द्धन गरिएको र सोहि अनुसार पालिकाबाट स्थापना गरिएको प्रांगारिक मल उत्पादन केन्द्रमा उत्पादन हुने बैकल्पिक मल खादका श्रोतहरु **वेष्ट डि कम्पोजर, जैविक भोल, विषादी कंचन मल, जैविक यूरिया** आदि उत्पादनको कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । उत्पादित मलखादहरु कृषकहरुलाई नियमित रुपमा वितण गरिनेछ साथै प्रविधि समेत हस्तान्तरण गरिनेछ । उत्पादित तरकारीको **अर्गानिक प्रमाणिकरण**को लागि कृषि विकास निर्देशनालय विराटनगरसंग साभेदारी गरि तालिम र नमूना परीक्षणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
६४. **कृषि गुरुयोजना कार्यान्वयन** कृषि क्षेत्रको दीर्घकालिन विकासको लागि मुख्य आधारको रुपमा कृषि सम्बन्धी गुरुयोजना तयार भै सकेको हुँदा सोहि गुरुयोजनाका आधारमा कृषिको विकासमा लगानी गरिने । संघीय सरकार र प्रदेश सरकारलाई समेत सोहि गुरुयोजनाका आधारमा यस पालिकाको प्राथमिकताका क्षेत्रमा मात्र लगानी गर्न ध्यानाकर्षण गरिने छ ।
६५. **व्यवसाय प्रवर्द्धन कोष** व्यवसाय प्रवर्द्धन कोष अन्तरगत आ.व. २०७७/०७८ मा व्यवसाय गर्न चाहने युवाहरुलाई लक्षित गरि व्याज अनुदानमा २१ जना कृषक उद्यमीहरुलाई रु १९,००,०००/- रकम **सहकारी मार्फतरकम भूक्तानी** भै सकेको र पशु सेवा तर्फ समेत अन्तिम नामावली स्वीकृत भै सकेको हुँदा उल्लेखीत युवा व्यवसायीहरुलाई आ.व. ०७८/०७९ मा सो रकम भूक्तानीको व्यवस्था मिलाईने छ । व्यवसाय प्रवर्द्धन कोषको दायरालाई थप बढाउँदै यसलाई निरन्तरता दिने व्यवस्था मिलाईने छ । व्यवसाय प्रवर्द्धन कोष परिचालनबाट आफ्नै ठाउँमा श्रम र उद्यम गर्न चाहने युवाहरुलाई सानो दायरामा भएपनि लगानीबाट सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।
६६. **निःशुल्कमाटो परीक्षण** माटोको अम्लीयपना र क्षारीयपना यकिन गर्नका लागि **डिजिटल माटो परीक्षण मिनिल्याव** स्थापना भै न्यूनतम शुल्कमा परीक्षण भै रहेको मा अब २०७८ श्रावण १ गते देखि निशुल्क माटो परीक्षणको व्यवस्था मिलाईने छ । यस क्षेत्रका कृषकहरु माटो परीक्षणको लागि अन्य स्थानीय तहमा जानु पर्ने अवस्थाको अन्त्य भएको छ । कृषकहरुलाई माटो परीक्षण सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम समेत सन्चालन गरिनेछ । कृषि चुन खरीद र ढुवानीमा कृषकहरुलाई दिइदै आएको ५० प्रतिशत अनुदानलाई यथावत राखिएको छ ।

६७. **किसानलाई सिंचाई मिटरको बील भूक्तानीमा अनुदान**” कृषकहरुलाई प्रोत्साहन सिंचाइमा अनुदानभन्ने उद्देश्यले सुख्खा याम(फागुण, चैत्र, वैशाख र जेष्ठ) का ४ महिनाको अवधिमा कृषकहरुले प्रयोग गरिरहेको सिंचाई मोटरको विद्युत शुल्कमा ५० प्रतिशत शुल्क गाउँपालिका वा वडाले भूक्तानी गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । यसबाट किसानहरु कृषि पेशामा थप उत्प्रेरित हुने भै प्रत्यक्ष किसान लाभान्वित हुने अपेक्षा लिइएको छ ।
६८. **सिंचाई मोटरमा सहयोग कार्यक्रम** हालसम्म सिंचाईको पहुँच नभएका, व्यवसायिक रुपमा खेती गरिरहेका ३ घर परिवार भन्दा माथि र १ विघा भन्दा बढी खेती गर्ने (सामूहिक खेती गर्ने) गरिरहेका किसानलाई सिंचाई मोटर सेटमा अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ । यसबाट सामूहिक खेती गर्ने र सिंचाइको सुविधा नपुगेका क्षेत्रमा सिंचाई उपलब्ध हुने विश्वास लिइएको छ ।
६९. **किसानहरुलाई कृषि बीमा** किसानहरुलाई कृषि बीमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । कृषकले गरेको कृषि बीमा वापत तिर्ने रकम मध्ये ५० प्रतिशत गाउँपालिकाले व्यहोर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ । विभिन्न किसिमबाट खेतीमा क्षती हुँदा तत्काल बीमाबाट किसानहरुले क्षतीपूर्ती प्राप्त गर्न सक्ने भएकोले ढुक्क साथ खेती गर्न किसानलाई सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।
७०. **किसान कार्डसबै** कृषकहरुलाई **किसान कार्ड** वितरण गरिनेछ । यसबाट सबै किसानहरु पालिकामा सूचिकरण हुने विश्वास लिएको छु साथै पालिकाबाट वितरण हुने कृषि अनुदान वास्तविक कृषकले प्राप्त गर्न यो कार्ड उपयोगी हुने छ । यसबाट किसानका सबै प्रकारका सूचना, तथ्यांक संकलन र वर्गीकरण गर्न सहजता हुने विश्वास लिइएको छ ।
७१. **धान उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम** धानको उत्पादन वृद्धि, कृषि यान्त्रिकरणको प्रवर्द्धन र खाद्य सुरक्षामा टेवा पुर्याउन धान उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रममा निरन्तरता दिइनेछ ।
७२. **बीउ उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम** बीउ उत्पादन कार्यक्रम अन्तरगत **आलु उत्पादन** गर्न चाहने कृषक, कृषक समूह र सहकारी छनौट गरी बीउ उत्पादनमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाईने छ । कम्तीमा ५ कठ्ठा भन्दा माथि व्यवसायिक रुपमा आलु खेती गर्ने कृषक वा समूहलाई प्रत्येक वडामा सामानुपातिक रुपमा आलुको बीउमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
७३. **कृषकहरुलाई यान्त्रिकरणमा सहयोग** कृषकहरुलाई यान्त्रिकरणमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले सशर्त अनुदानबाट तोकिएका क्षेत्रका किसानहरुलाई कृषि औजार उपकरणमा ५० प्रतिशत

अनुदानको व्यवस्था मिलाईनेछ । यसबाट युवा कृषकहरूमा कृषि पेशालाई व्यवसायीकरण तर्फ उन्मुख गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।

७४. **मिनि कोल्ड च्याबर स्थापना** कृषकहरूले उत्पादन गरेको फसललाई लाई व्यवस्थित भण्डारण गर्न सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले प्रदेश सरकारसँगको लागित साभेदारीमा केर्खा वा मंलगवारे आसपासकाको उपयुक्त क्षेत्रमा **मिनि कोल्ड च्याम्बर**को स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । यस कार्यक्रमा स्थानीय सहकारीहरूसँग आवश्यक समन्वय र साभेदारी गर्न सकिने व्यवस्था मिलाईने छ ।

७५. **कृषि बजार पूर्वाधार निर्माण** कृषकहरूको उत्पादनलाई बजारीकरण गर्न, उत्पादित तरकारी, फलफूल एवं सागसब्जी बिक्री वितरणमा कृषकहरूलाई सहयोग पुर्याउन सशर्त अनुदान मार्फत कृषि पूर्वाधार स्थल निर्माण गरिनेछ । सो पूर्वाधारमा आवश्यक स्टलहरूको व्यवस्था मिलाई १२ महिना तरकारी, फलफूल बिक्रीको लागि व्यवस्थित कृषि मण्डी सन्चालनमा सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।

७६. **कृषक पाठशाला सन्चालन** कृषकहरूलाई खेती प्रणालीमा सहजता दिन, उत्पादन नहुन्जेलसम्मका सम्पूर्ण गतिविधीमा आवश्यक सहजीकरण गर्न, कृषि प्रविधी प्रसार प्रसार गर्न, सिकाई क्रियाकलापमा कृषकका अनुभव साटासाट गर्न, उत्पादन वृद्धिमा आउने समस्याहरूलाई हल गर्न र बाली स्थलगत रुपमा नै अवलोकन गर्नका लागि लखनपुर र तोपगाछी क्षेत्रमा कृषक पाठशाला कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा सन्चालन गरिने छ ।

७७. **अध्यक्ष कृषि पकेट मार्फत करेशावारी प्रबर्द्धन कार्यक्रम** आयातित तरकारीको विस्थापन गरी स्थानीय अर्गानिक तरकारीलाई प्रबर्द्धन गरी अर्गानिक तरकारीमा आत्मनिर्भर गराउन जैविक खेती तथा **एक घर एक करेशावारी प्रबर्द्धन कार्यक्रम** सन्चालन गरिनेछ । यसका लागि **अध्यक्ष कृषि पकेट** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । यस कार्यक्रमबाट तरकारीका वीउबीजनहरूको सेट अनुदानमा उपलब्ध गराईनेछ । यसबाट साना किसानहरू लाभान्वित हुने विश्वास लिइएको छ । हरेक प्रकारका कृषि सूचनाहरू प्रत्येक टोल विकास स्तरसम्म पुर्याउने व्यवस्था मिलाईने छ ।

७८. **साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकासकार्यक्रम** साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) पकेट विकास कार्यक्रम तथा धान बालीको साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र(पकेट) विकास कार्यक्रम अन्तरगत कृषकहरूलाई आवश्यक उत्पादन सामाग्री,

यान्त्रिकरणसँग सम्बन्धीत सामाग्रीहरुको अनुदान व्यवस्था गरिनेछ । यसबाट विशेष गरि साना किसानहरु लाभान्वित हुने विश्वास लिइएको छ ।

७९. **च्याउ खेती र विशेष बाली उत्पादन प्रवर्द्धन** व्यवसायिक रुपमा च्याउ खेती गर्ने कृषकहरुलाई मागका आधारमा बीउ र उत्पादन सामाग्रीमा ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ । साथै विशेष बाली संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि प्याज र खुर्सानी जस्ता नगदे बाली लगाउने किसानलाई आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
८०. **कृषि मेला, कृषि प्रदर्शनी, विषदी प्रयोग मुक्त सप्ताह तथा किसान दिवस** किसानहरुको उत्पादनलाई प्रवर्द्धन र बजारीकरणमा टेवा पुग्ने उद्देश्यले प्रत्येक वर्ष हुदै आएका कृषि मेला, कृषि प्रदर्शनीलाई निरन्तरता दिइनेछ, उक्त अवसरमा उत्कृष्ट कृषक, उत्कृष्ट जैविक खेती गर्ने कृषक सम्मान र पुरस्कृत गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइएको छ । प्रत्येक वर्ष किसानहरुको खेतमा नै गएर मनाईने किसान दिवस उल्लासका साथ मनाईनेछ ।
८१. **बाली उपचार शिविर** किसानहरुको बालीलाई सुरक्षित गरि उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने उद्देश्यले बाली नालीमा लाग्ने रोग किरा पहिचान र व्यवस्थापन गर्नका लागि सम्बन्धीत स्थलमा नै **बाली उपचार शिविर(प्लान्ट क्लीनिक)** सन्चालन गरिनेछ ।
८२. हरेक वर्ष वितरण गरिदै आएको साना किसान लक्षित कार्यक्रम अन्तरगत **तरकारीको मिनी किट तथा फेरोमेन ट्याप** वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । प्रत्यक्ष किसानहरुले प्राप्त गर्ने व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ ।
८३. **एग्रो भेट व्यवसायीलाई अभिमुखिकरण** गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालित एग्रोभेट व्यवसायीहरुलाई सूचिकृत गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । विषादीको अनाधिकृत प्रयोगलाई न्यूनीकरण गर्नका लागि सबै एग्रोभेट व्यवसायिलाई सो सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सन्चालनको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

पशु सेवा तर्फ

८४. पशुपालन व्यवसायकलाई व्यावसायिक बनाउनर सम्मानपूर्वक व्यवसायको रुपमा विकास गर्नका लागि आ.व. २०७७/०७८ मा स्वीकृत भै सकेका निवेदनहरुलाई आधार मानि प्रथम

चरणमाजना युवाहरुकलाई व्यवसाय प्रबर्द्धन कोषबाट ब्याज अनुदानमा सहकारी मार्फत रकम दिने व्यवस्था मिलाइएको छ । यसबाट युवाहरुलाई पशुपालन तर्फ आकर्षित व्यवसाय बनाउन प्रेरित गरि स्थानीय स्तरमा नै रोजगारी श्रृजनामा सहयोग पुग्ने अनुमान गरिएको छ ।

८५. **एक घर एकपशु बीमा कार्यक्रम**पशु धनको संरक्षण गर्न र किसानले हुक्कसँग पशु व्यवसाय सन्चालन गर्न सक्नु भन्ने उद्देश्यले ५० प्रतिशत अनुदानमा १ घर १ पशु विमा कार्यक्रम सन्चालन गरिने छ । यसबाट पशु बीमामा किसानहरु आकर्षित भै सुरक्षित रुपमा पशु व्यवसाय सन्चालन गर्न सहजता मिल्ने विश्वास लिइएको छ ।

८६. **चिलिङ भ्याटअनुदान** दुध व्यवसायी वा सो सँग सम्बन्धीत सहकारीलाई दुध भण्डारणमा सहयोग पुर्याउन ५० प्रतिशत अनुदानमा २ स्थानमा चिलिङ भ्याट उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।

८७. **मासु पसल सुधार कार्यक्रम**मासु पसल सन्चालन गरिरहेका प्रत्येक वडाका व्यवसायीलाई मासु पसल सुधार वापत आवश्यक सहयोग गरिनेछ । यसबाट पालिका बासीले स्वथ्य मासु उपभोग गर्न पाउने विश्वास लिइएको छ । वडा नं. ३ मा रहेको **पशु वधशाला सन्चालन**को व्यवस्था मिलाईने छ । साथै मासु व्यवसाय सन्चालनको मापदण्ड बनाई अनुगमन र नियमनको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

८८. **पशु स्वास्थ्य शिविर सन्चालन**पशु चौपायाहरुमा लाग्ने सबै प्रकारका रोगहरुलाई स्थलगत रुपमा नै पहिचान गरि सोहि स्थलमा नै निदान गर्न सहयोग पुगोस भन्ने उद्देश्यले पशु स्वास्थ्य शिविरको कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । साथै पशु उपचारको लागि चाहिने सामग्री तथा औषधि खरिद, परजीवि विरुद्धको औषधी, मत्स्य औषधी र पंक्षि औषधी खरिद गरि वितरण गरिनेछ ।

८९. **खोप कार्यक्रम**गाई भैंसी तथा बंगुर तथा पंक्षीहरुमा लाग्ने विभिन्न रोग विरुद्धमा आवश्यक पर्ने खोपहरु र रेविज खोपलाई निःशुल्क रुपमा लगाउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ ।

९०. **कुकुरहरुको बन्ध्याकरण कार्यक्रम** सामुदायिक कुकुरहरुको नियन्त्रणको लागि कुकुरहरुको बन्ध्याकरण शिविर सन्चालन गरिनेछ । यसबाट कुकुरहरुमा लाग्ने रेविज रोग नियन्त्रण र कुकुरको जनसंख्या नियन्त्रणमा उल्लेख्य सहयोग मिल्ने विश्वास लिएको छ ।

९१. **दानामा आत्मनिर्भर कार्यक्रम** यस गाउँपालिका क्षेत्रमा पशुपंक्षिको दानामा आत्मनिर्भर बनाउँदै लैजाने उद्देश्यले सहकारीसँगको साभेदारीमा स्थापना हुने **दाना उद्योग घुक्ती कोष कार्यविधि** स्वीकृत भैसकेको हुँदा सो लाई निरन्तरता दिइनेछ । दाना उद्योग स्थापना भै सन्चालन भए पश्चात यस क्षेत्रमा पशुपंक्षिको आहाराको लागि आवश्यक पर्ने दानामा विस्तारै आत्मनिर्भर हुँदै जाने विश्वास लिइएको छ ।
९२. **बंगुर प्रबर्द्धन कार्यक्रम** बंगुर पालन गर्ने व्यवसायीहरूलाई प्रबर्द्धन गर्नका लागि साभेदारीमा बंगुरका पाठाहरू वितरण गर्ने कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ साथै बंगुर पकेट क्षेत्रमा Follow up कार्यक्रम अन्तर्गत बंगुर पालक कृषकहरूलाई **Teeth Cutter, Pig Holder** जस्ता उपकरणहरू साभेदारीमा खरिद गरि वितरण गरिनेछ ।
९३. **कृत्रिम गर्भाधान सेवा** पशुहरूमा सन्चालन गरिदै आएको कृत्रिम गर्भाधान सेवा सन्चालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ । कृत्रिम गर्भाधान सेवालार्इ आवश्यक पर्ने माइनर उपकरण तथा तरण नाइट्रोजन उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।
९४. स्थानीयस्तरमा नै खसी बोका उत्पादन वृद्धिमा सघाउ पुर्याई मासुमा आत्मनिर्भर बनाउन **बाखाका पाठा वितरण** गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
९५. माछामा व्यवसाय गरि रहेका कृषकलाई माछा पालन कृषक समूहको सिफारिसका आधारमा सहयोग अन्तर्गत **माछाका भुरा** वितरण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

सहकारी:

९६. **सहकारी सुशासन** अर्थतन्त्रको एक खम्बाको रूपमा रहेको सहकारी सन्चालनमा पारदर्शीता कायम गर्न सहकारी सुशासनमा जोड दिइनेछ यसको लागि सहकारीहरूसँग अन्तरक्रिया, अभिमुखिकरण जस्ता कार्यहरू सन्चालन गरिनेछ । सहकारीहरूको समन्वयमा अनुगमनको पाटोलाई कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
९७. **“एक सहकारी एक उत्पादन”** नीतिलाई प्रबर्द्धन गर्न आ.व.२०७७/०७८ मा गाउँपालिकाको स्वीकृत बजेटबाट **इन्द्रेणी सहकारीसँगगाई प्रबर्द्धन कार्यक्रम**, **साना किसान सहकारीसँग बाखा प्रबर्द्धन कार्यक्रम** र **नवोदय सहकारीसँग बंगुर प्रबर्द्धन कार्यक्रम**मा लागत साभेदारी भै साभेदारीमा कार्यक्रम सन्चालन प्रकृत्यामा रहेको छ । साथै दाना उद्योग सन्चालन कार्यविधि स्वीकृत भएको हुँदा सो कार्यविधिको परिधि भित्र रहि सहकारीसँगको साभेदारीमा दाना

उद्योग सन्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । अन्य सहकारीले आफ्नै लगानीमा गरेका व्यवसाय प्रबर्द्धनका कार्यक्रमहरु मध्ये कृषि र पशु सेवा तर्फका कार्यक्रमहरुमा प्राविधिक सहयोग निशुल्क रुपमा उपलब्ध गराइने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

९८. सहकारी संस्थाहरुको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ सहकारीको क्षमता वृद्धि प्रचलित कानूनी व्यवस्था लगायतका विषयमा जानकारीमूलक कार्यक्रमहरु सन्चालन गरिनेछ । सहकारी संस्थाहरुलाई आवश्यकता हेरी आपसी एकीकरण गर्न पहल गरिनेछ ।

उद्योग बाणिज्य:

९९. कमल उद्योग बाणिज्य संघको सहकार्यमा सबै व्यापार व्यवसाय दर्ताको लागि अभियान सन्चालन गरिनेछ । यसको लागि स्थानीय बजार समितिको परिचालन गरिनेछ । व्यवसाय लुकेर हैन निर्धक्कसाथ गरौं भन्ने भावनाको विकास गरिनेछ । बजार अनुगमन र व्यवसाय दर्ता अनुगमन कार्यलाई निरन्तर सन्चालन गरिनेछ । सबै बजारमा रातिको समयमा समेत वृत्ति व्यवस्था मिलाई उज्यालो कमल कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१००. गाउँपालिका भित्रका बजारहरुको व्यवस्थापनका लागि बजार व्यवस्थापन समितिसँग निरन्तर सहकार्य गरिनेछ सुरक्षित, व्यवस्थित र बजारको नियमित अनुगमन गर्ने कार्यमा उद्योग बाणिज्य संघ र बजार व्यवस्थापन समितिको सहभागिता अनिवार्य गरिनेछ ।

१०१. यस गाउँपालिका वडा नं.७ मा निर्माण प्रक्रियामा रहेको औद्योगिक क्षेत्र निर्माण कार्यलाई तदारुकताका साथ अगाडि बढाउन सम्बन्धित निकायमा ध्यानाकर्षण गरिनेछ साथै स्थानीय स्तरमा हुने र हुन सक्ने विभिन्न समस्याहरुका सम्बन्धमा आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।

पर्यटन:

१०२. साधुहोली पर्यटन पूर्वाधार विकास लागि प्राप्त हुने बजेटबाट साधुहोलीको संरक्षण गरि सो को दक्षिणी क्षेत्रजग्गामा पर्यटन पूर्वाधार निर्माण गर्नका लागि डिपिआर तयार भए अनुसार सो क्षेत्रको विकासको लागि आवश्यक कार्य अगाडि बढाइने छ । उल्लेखित क्षेत्रमा आन्तरिक पर्यटन प्रबर्द्धनको लागि पर्यटकिय स्थल निर्माण गरिनेछ ।

१०३. **कमल पोखरीलाई पर्यटन पूर्वाधार** का लागि स्वीकृत डिपिआर का आधारमा पर्यटकीय स्थल निर्माणमा प्राप्त बजेटबाट निरन्तर आवश्यक कार्य गरिनेछ । सो पोखरीको दीर्घकालिन संरक्षण र व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
१०४. **वाल्मिकी आश्रम, ऐतिहासिक कुवा** जस्ता स्थानहरूलाई समेत सिमसार तथा पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गर्नका लागि सरोकारवाला निकायसँग सहकार्य गरि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने नीति लिइनेछ ।
१०५. गाउँपालिकाका ७ वटै वडाहरूमा स्थापित **मठ, मन्दिर, गुम्बा, चर्च, मस्जिद**, लगायत धार्मिक तथा सांस्कृतिक आस्थाका धरोहरहरूको संरक्षण, सम्बर्धन र सञ्चालनमा आवश्यक सहयोग गरि पर्यटन विकाससँग जोड्न प्रयत्न गरिने नीति लिइनेछ ।
१०६. गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेको रतुवा माई वृक्षारोपण आयोजनाक्षेत्रभित्र पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सकिने स्थानहरूको पहिचान गर्ने, र सम्बन्धीत कार्यालय सँग समन्वय गरि कार्यक्रम गर्नका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ, भने उक्त वन क्षेत्र स्थानीय सरकारको भोगाधिकार प्राप्त गरि उक्त क्षेत्रमा गाउँपालिकाको भवन निर्माण, फलफूल खेती तथा पर्यटकीय क्षेत्र निर्माणका लागि नीतिगत निर्णय गराउनको लागि सम्बन्धीत निकायमा पहल गरिनेछ ।

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

१०७. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न रोजगार सेवा केन्द्रको सुदृढीकरण गरिनेछ । नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम १०० दिन सम्मको रोजगारी उपलब्ध गराउन सूचिकृत सम्बन्धीत श्रमिकहरूलाई सडक, सिँचाई, भवन, नदी नियन्त्रण, वृक्षारोपण लगायतका श्रममुलक कार्यमा परिचालन गरिनेछ । यसबाट रोजगारी गुमेका विपन्न श्रमिकहरूले स्थानीय स्तरमा नै काम र ज्याला प्राप्त गर्ने भएकोले उनीहरूको दैनिक जीवन गुजाराका सहयोग पुग्ने अपेक्षा लिइएको छ ।
१०८. सबै प्रकारका बेरोजगार व्यक्तिहरूको सूचना संकलन गरि रोजगार सूचना केन्द्रमा राखिनेछ । बजेट बक्तव्यमा उल्लेख भए अनुसार रोजगार सेवा केन्द्रलाई श्रम सूचना बैकको रूपमा उपयोग गरि निजी क्षेत्रका उत्पादनशील उद्योगलाई आवश्यक परेको खण्डमा श्रमिक उपलब्ध गराउने व्यवस्थामा सहयोग पुर्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

लघु उद्यम विकास कार्यक्रम

१०९. युवाहरूलाई आत्मनिर्भर र रोजगारी अन्तरगत सशर्त बजेटको परिधि भित्र रहि आगामि आ.व. २०७७/०७८ देखि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको सुरुवात भै रहेको हुँदा सो कार्यक्रम सन्चालनको लागि प्रतिस्पर्धामा छनौट भएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरू मार्फत लघु उद्यम विकास मोडेलमा ८० जना थप नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
११०. लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत प्रतिस्पर्धामा छनौट भएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरू मार्फत उद्यमीको स्तरउन्नती (आवश्यकता पहिचानका आधारमा पुनर्ताजगी र सीप विकास तालिम कार्यक्रम) गरिनेछ । सम्भाव्य उत्पादनको उत्पादकत्व र बजार प्रतिस्पर्धा वृद्धि गर्नका लागि कम्तिमा ५ जनाको समुहमा प्रविधि हस्तान्तरण गरिनेछ ।

सार्वजनिक महत्वका विषय:

१११. विशेष गरि तास, जुवा, डाइस लगायत विकृति युक्त खेलमा रोक लगाउन पहल गरिनुका साथै दुर्व्यसन प्रयोगले समाजलाई गम्भीर क्षति पुर्याउदै गरेको हुँदा यस्ता कार्यलाई निरुत्साहित गर्न पहल गरिनेछ भने जथाभावी गैर कानुनी रूपमा मादक पदार्थ उत्पादन र बिक्री वितरणबाट समाजमा सिर्जना हुने समस्यालाई निरुत्साहित गर्न पहलर सरोकारवाला निकायहरू सँग निरन्तर समन्वय गरिने छ ।
११२. पूर्व-पश्चिम लोकमार्ग लगायत गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका कुनै पनि सडकमा छाडा पशुचौपाया छाड्ने, सडकमा पशु बाध्ने र सामाग्रीहरू राख्ने कार्यलाई निरुत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । भने सडक र सडक किनारामा राखीने धान पराल लगायत निर्माण सामग्री राख्नलाई पूर्ण रूपमा निषेध गरिनेछ । यस कार्यको लागि टोल विकास संस्थाहरूलाई परिचालन गरिनेछ यस नीति विपरीत जुनसुकै कार्य भएमा कानुनद्वारा दण्डनीय मानी कम्तीमा रू. ५००।०० देखि ५०००।०० सम्म जरिवाना गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ यस कार्यको लागि नेपाल प्रहरी र ट्राफिक प्रहरी सँग सहकार्य गरिनेछ ।

ग) पूर्वाधार विकास

सडक, पुल, कल्भर्ट तथा भोलुङ्गे पुल

११३. समपुरकक अनुदानबाट सन्चालित बहुवर्षिय सडक कालोपत्रेका ठूला आयोजनाहरु मध्ये चुलाचुली मोड डाँफे कृषि सडक र नमूना मार्ग सडक कालोपत्रे सम्पन्न भै सकेको हुँदा बाँकी रहेको भट्टराई चोक नौसिटे हुँदै बाह्रघरे सडक लाई तोकिएको समयमा कार्य सम्पन्न गरिनेछ । गाउँपालिकाको आफ्नो बजेट समेतबाट निर्माण सम्पन्न हुने विभिन्न सडकहरुलाई बहुवर्षिक आयोजनाको रुपमा सम्भाव्यता हेरी ठेक्का बन्दोबस्त गरि सडक कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

११४. **सडक निर्माण गर्दा Rural Municipality Master Plan (MTMP)** अनुसारको मापदण्ड लाई पूर्ण कार्यान्वयन गरिनेछ । २० फिट भन्दा न्यूनतम चौडाई भएका सडकहरुको कालोपत्रे नगरिने नीति लिइने छ । तर सहरीकरण भै सकेका/ वस्ती बसी सकेका, सडक चौडा गर्न नमिल्ने MTMP को मापदण्ड मा असर नपर्ने गरि २० फिट सम्मका सडकहरुलाई टायल ब्लक लगाउने कार्य गरिनेछ, यस्तो कार्यमा उपभोक्ताले अनिवार्य रुपमा १५ प्रतिशत लागत साभेदारी व्यहोर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । ड्रेन सहित २० फिट भन्दा कमका सडकमा स्तरोन्नती नगरिने यस अघिको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइने छ ।

११५. यस गाउँपालिकाको विशेष अनुरोधका आधारमा संघीय सरकारबाट आ.व. २०७८/०७९ को बजेट मार्फत **पाडाजुँगी गौरीगञ्ज** सडकलाई बैकल्पिक सहायक राजमार्गको रुपमा स्वीकृत गरि बहुवर्षिय सडकको रुपमा बजेट विनियोजन भै पहिलो चरणमा १३ करोड बजेट विनियोजन भएको हुँदा सो सडक तोकिएको समयमा सम्पन्न गर्नका लागि स्थानीय स्तरमा आवश्यक सहजीकरण गरिने छ ।

साथै संघीय सरकारबाट स्वीकृत भएका देहायका सडकहरुलाई तोकिएको समयमा सडक कालोपत्रे गर्ने कार्य सम्पन्न गर्न आवश्यक सहजीकरण र ध्यानाकर्षण गरिनेछ ।

- ❖ लखनपुर मंगलबारे मजुरभिट्टा शिवगञ्ज सडक
- ❖ कमल गा.पा. गुहावारी स्कुल, रंगपुर, बाह्रघरे, स्कुलचौन बजार, ज्ञान बहादुर चोक दामुना हुँदै दाम्राभिट्टा जोड्ने सडक कालोपत्रे
- ❖ कमल गा.पा.क्याम्पा हुँदै समयगढ गौरादह आसखोला ठकठके ठेकितोला सडक कालोपत्रे
- ❖ कमल गा.पा.२ को अधिकारी टोल स्थित छाता चोक देखि सुनहरा हुँदै बैगुनधरा सडक कालोपत्रे

११६. आ.व. २०७८/०७९ मा संघीय सरकारबाट निर्माण सुरु हुने देहायका पुलहरूलाई तोकिएको समयमा सम्पन्न गर्न सम्बन्धित निकायमा ध्यानाकर्षण, स्थानीय अनुगमन, समन्वय र आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।

- ❖ कमल गा.पा. वडा नं. २ गौरादह वडा नं.१ सितापुरी जोड्ने कृष्ण खोलामापुल
- ❖ कमल गा.पा वडा नं. २ बाट गौरादह वडा नं. १ जोड्ने किस्ने खोला पुल
- ❖ कमल ७ रंगपुर पूर्व गेउरिया खोला पुल
- ❖ कमल गा.पा.३ र ४ जोड्ने खानेपानी स्कीम नं. ३ मा पक्की पुल

११७. गाउँपालिका भित्र बन्ने सबै सडकहरू निर्माण गर्दा सडक यातायात गुरुयोजनाले तय गरेको सडकको क्षेत्राधिकार (*Right Of way*)अनुसार निर्माण गरिने छ । घर नक्सा स्वीकृत गर्दा समेत सोहि मापदण्डको पूर्ण पालना गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

११८. पूर्वाधार निर्माणलाई गुणस्तरीय बनाउने उद्देश्यले कंक्रीट जन्य सामानहरूको ल्याव परीक्षण गर्न अन्य सरकारी कार्यालयमा पठाउनु पर्ने असहज अवस्थाको अन्त्यका लागि कंक्रीट जन्य निर्माण सामानहरूको ल्याव परिक्षण गाउँपालिका आफैले गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । यसबाट निर्माण कार्यमा समयको वचत र गुणस्तरमा अपेक्षाकृत लाभ प्राप्त हुने विश्वास लिइएको छ ।

११९. आयोजना सन्चालनको लागि सहज होस भन्ने उद्देश्यले Project Bankमा रहेका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी पूर्वाधारका आयोजनाहरू छनौट गरिनेछ । DPR गर्न बाँकी सडक, पुलहरूको डिपिआर निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

१२०. विकास निर्माण कार्यको पारदर्शीता, प्रभावकारी, दिगोपना र गुणस्तरीय बनाउन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कडाईका साथ गरिने छ ।

१२१. सबै वडा कार्यालयको आफ्नै प्रशासनिक भवन निर्माण गर्ने नीति अनुसार अब निर्माण सम्पन्न हुन बाँकी. १, २, ३ र ४ नं. वडा भवन आगामि आ.व. भित्रमा सम्पन्न गर्ने लक्ष राखिएको छ । अब बन्ने भवनहरूलाई नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएको नक्शा र भूकम्प प्रतिरोधी र अपाङ्ग प्रयोग कर्ता मैत्री बनाइने छ ।

१२२. उपभोक्ताबाट सन्चालन हुने आयोजना मध्ये कंक्रीटजन्य आयोजनाहरूको हकमा १० प्रतिशत र ग्राभेल जन्य आयोजनाहरूको हकमा १५ प्रतिशत अनिवार्य रुपमा थपलागत सहभागिता गरिनेछ । साथै सम्बन्धित उपभोक्ताहरूले माटोको काम सम्पन्न गरिसकेका सडकहरूलाई मात्र मापदण्ड अनुसार निर्माण कार्य अगाडि बढाईने व्यवस्था मिलाईने छ । हेभि स्ट्रक्चरका आयोजना वा ठूला मेशिन प्रयोग हुने वा उपभोक्ताको जनश्रमदानबाट सन्चालन हुन नसक्ने जटिल प्रकृतिका कार्यहरू उपभोक्ता मार्फत आयोजना सन्चालन गरिने छैन । उपभोक्ताबाट सन्चालित आयोजनाको मर्मत सम्भारको व्यवस्थाका लागि उपभोक्ता समितिलाई जिम्मेवार बनाईनेछ । विभिन्न धार्मिक संघ संस्था, मठ मन्दिर, मस्जित, गुम्बा निर्माण गर्दा उपभोक्ताले अनिवार्य रुपमा १५ प्रतिशत नगद लागत साभेदारी गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

वस्ती विकास तथा सहरी योजना

१२३. गाउँपालिकावासीहरूले घर लगायत संरचना निर्माण कार्य गर्दा गाउँकार्यपालिको कार्यालयबाट ईजाजत लिएर मात्र बनाउनुपर्ने नियमलाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ भने भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भवन संहिता २०६० र वस्ती विकास शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड २०७२ र गाउँपालिकाबाट स्वीकृत भएको मापदण्ड अनुसार मात्र निर्माण गर्नु पर्ने नियमलाई कडाईका साथ पालना गर्ने र वडा कार्यालय मार्फत अनुगमनको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१२४. जनसंख्या कार्ड लागु हुन बाँकी भएका वडाहरूमा जनसंख्या कार्ड लागु गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ । सबै घरहरूमा घरनम्बर प्लेट वितरण गर्ने कार्यलाई सुरु गरिने छ ।

१२५. गाउँपालिकाको भूउपयोग नीति बनाउने कार्यमा आवश्यक पहल गरिनेछ । अनुमति विना जथाभावि निर्माण हुने प्लटिड गर्ने कार्य नियन्त्रण गरिनेछ । प्लटिड गर्दा गाउँपालिकाले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड पालनाको व्यवस्था मिलाएर मात्र इजाजत प्रदान गरिनेछ । इजाजत विना कसैले प्लटिड गरेमा जरिवाना लिई सो क्षेत्रमा कुनै पनि सिफारिस प्रदान नगरिने नीति लिइनेछ ।

१२६. पालिका भित्रका कुनै पनि जग्गा बाँभो राख्न नपाउने व्यवस्था मिलाईनेछ । जग्गा बाँभो राख्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरिनेछ । अव्यवस्थित बसोवासलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक

पहल गरिनेछ । गाउँपालिका भित्र रहेका भुमिहिन सुकुम्बासीहरुको लगत राख्ने र भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान आयोग मार्फत पुर्जा वितरणको व्यवस्था मिलाईने छ ।

१२७. सशर्त अनुदान मार्फत प्राप्त हुने सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रमलाई विपन्न नागरिकहरुले प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाईने छ । यसबाट अति विपन्न परिवारको फुसका छाँना घटाउने अभियान सन्चालन गरिने छ ।
१२८. अति विपन्न गरिव एवं सुकुम्बासी १० घर परिवारलाई एकिकृत नमूना बस्ती तयार गरि हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाईने ।
१२९. टोल विकास संस्थाहरुलाई क्रियाशिल गरि विकासका हरेक गतिविधिमा संलग्न गराईने छ । टोल विकास संस्थाहरु सन्चालनको लागि दिईदै आएको अनुदानलाई निरन्तरता दिइएको छ ।

सार्वजनिक सम्पत्ति एवं सँस्कृती संरक्षण:

१३०. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गा, सडक, मन्दिर, सामुदायिक भवन, सामुदायिक विद्यालय कलेज, बजार सञ्चालन गर्न गाउँपालिकाको नाममा रहेका जग्गा, लगायतका सार्वजनिक सम्पतिको लगत राख्ने, नक्साङ्कन गर्ने तथा तिनीहरुको संरक्षणका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याईने छ । सार्वजनिक सम्पति अतिक्रमण गर्ने र हानी नोक्सानी पुर्याउने व्यक्ति वा संघ संस्था लाई कानुनी कारवाही को दायरामा ल्याइनेछ ।
१३१. वडाको बजेट सिलिड मार्फत विभिन्न वडा नं. १, ६ र ७ का विभिन्न स्थानमा को संरक्षण र विकासको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरि संरक्षणको व्यवस्था मिलाईने छ ।
१३२. सबै वडाहरुको बजेट सिलिड मार्फत विभिन्न स्थानमा रहेका मठ, मन्दिरहरु, शिवालय, देवालय, महाराज थान, ग्रामथान हरुको मर्मत सम्भार एवं व्यवस्थापनमा आवश्यक बजेट विनियोजन गरि निर्माण, मर्मत सम्भार र परिसर व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१३३. वडा नं. २ मार्फत कमल खोलाक्याम्पाक्षेत्रमा शव दाह स्थल (आर्यघाट) को निर्माण सुरु गरिनेछ । यसलाई क्रमशः व्यवस्थित रुपमा निर्माण गर्दै लगिनेछ ।

१३४. विभिन्न वडाहरुको सिलिङ बजेट र गाउँपालिका बजेट मार्फत मार्फत विभिन्न वडामा सामुदायिक भवनहरु निर्माण गर्ने कार्य सम्पन्न गरिनेछ । त्यस्ता सामुदायिक भवनहरुलाई आवश्यक परेको वखत विपद् व्यवस्थापनमा प्रयोग गरिने व्यवस्था मिलाईने छ ।

बातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

प्रकोप व्यवस्थापन, वातारण तथा फोहोर व्यवस्थापन

१३५. स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिलाई क्रियाशिल बनाइनेछ । विपदको समयमा उद्धार गर्न नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, जनपथ प्रहरी, स्थानीय शसस्त्र प्रहरी युनिटसँग समन्वय गरि आसपासका वडाहरुमा युवा जनशक्ति लाई विपद पुर्वतयारी र उद्धार सम्बन्धि तालिम र प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१३६. स्थानीय विपद जोखिम योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । विपद्बाट हुनसक्ने क्षतिको तत्काल उदार, राहत र पूर्णस्थापनाका लागि आवश्यक जनशक्ति, सामग्री र श्रोतको पहिचान र परिचालनगरिनेछ ।

१३७. गाउँपालिकाको विपद व्यवस्थापन कोषमा विनियोजन भएको बजेटबाट विपद व्यवस्थापन सँग सम्बन्धित कार्यहरु उद्धार, राहत, विपत्सँग सम्बन्धित आवश्यक कार्य र महामारीको रुपमा रहेको कोभिड १९ को व्यवस्थापनमा कोरोना भाइरस रोकथाम तथा नियन्त्रण कार्यविधि २०७७ को परिधिभिन्न रहि कार्य गरिनेछ । कोभिड १९ लाई कमल गाउँवासीहरुलाई सुरक्षित राख्नको लागि सबै प्रकारका उपाय र उपचारात्मक कार्य गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१३८. पर्यावरणीय महत्व बोकेको यस गाउँपालिकाका महत्वपूर्ण नदी रतुवा, गेउरिया, किस्ती, चांजु, ह्याग्री, भुत्लुंग, केरखा र कमल खोलाको नियन्त्रणगर्ने कार्य क्रमशः गरिने छ । रतुवा र कमल खोलाबाट बर्षेनी बाढी प्रभावित भइरहनु पर्ने भएकाले नदी नियन्त्रणको लागि स्थायी तटबन्धको कार्य भईरहेकोले यसको निरन्तरताको लागि थप पहल गरिनेछ ।

१३९. नदी किनारसम्म जोतभोग, अतिक्रमण गर्नाले नदीकटान र भूक्षय हुने गरेको हुँदा उक्त कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै उक्त क्षेत्रहरुमा वृक्षारोपण गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ, सशर्त बजेटबाट प्राप्त रकमबाट रतुवा खोलाको सौन्दर्यकरणको लागि खर्च गरिने छ ।

१४०. शहरी क्षेत्र भएको स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ । फोहोर व्यवस्थापनलाई दिगो रूपमा अगाडि बढाउनका लागिस्थायी फोहोर संकलन केन्द्रको व्यवस्थापनको लागि संभाव्यता अध्ययन गरिने छ ।

ड) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

सेवा प्रवाह तथा सुशासन:

१४१. “हाम्रो प्रतिवद्धता नागरिकले पाउने मुस्कान सहितको सेवा” लाई ध्यान दिई गाउँपालिकाबाट प्रदान हुने सेवा प्रवाह गर्दा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूले मुस्कान सहितको सेवा प्रवाह गर्नु पर्ने नीतिलाई अनिवार्य गरिनेछ ।

१४२. आन्तरिक प्रशासनलाई चुस्त, दुरुस्त व्यवस्थित सन्चालन गरि सेवा प्रवाहलाई नागरिक मैत्री बनाइने छ । कानुनले तोकेको आचरण पालन नगर्ने र आफूलाई तोकेको जिम्मेवारी प्रति वेखबर हुने कर्मचारीको मूल्यांकनलाई कार्य सम्पादन मुल्यांकनसँग आवद्ध गरिनेछ । तोकिएको जिम्मेवारी तोकिएको समयमा सम्पादन गर्ने, कार्यालय समयको नियमित पालना गर्ने, तोकिएको पोषाकको पालना गर्ने, सेवाग्राही प्रति मैत्रीपूर्ण व्यवहार गर्ने, कार्यालयको गोपनियताको पूर्ण पालना गर्ने कर्मचारीलाई प्रत्येक वर्ष पुरस्कार र सम्मान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । कर्मचारी परिचय पत्र सहित तोकिएको पोषाक अनिवार्य लाउने व्यवस्थालाई पूर्ण पालना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । प्रत्येक वर्ष एक जना कर्मचारीलाई उत्कृष्ट कर्मचारी पुरस्कार र सम्मान पत्र ४ जना कर्मचारी लाई कर्मचारी पुरस्कार र सम्मान पत्र असारमा हुने सभामा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

१४३. कम खर्चमा अत्याधिक कार्यसम्पादन हुने गरि कार्यसन्चालनको व्यवस्था मिलाइनेछ । कार्यसन्चालन निर्देशिका २०७८ स्वीकृत भै राजपत्रमा प्रकाशित भैसकेकोले सो को पूर्ण पालनाको व्यवस्था मिलाइने छ । कार्यालयमा अतिरिक्त कार्य गर्ने कर्मचारीलाई निर्देशिका अनुसार प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१४४. सेवा करारमा कार्यरत कर्मचारीहरूको मनोबल उच्च राख्न ०७८ श्रावण १ गते देखि सभ्भौता हुने कर्मचारीहरूलाई पारिश्रमिकमा समान रूपमा केहि रकम वृद्धि गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।

१४५. गाउँपालिका कार्यालय र वडामा कार्यरत सबै राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरूलाई देशको महत्वपूर्ण स्थानमा आन्तरिक पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि १० दिनको आन्तरिक पर्यटन काजको व्यवस्था मिलाईने ।
१४६. सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त र प्रविधि मैत्री बनाइनेछ । कार्यालयका सबै सूचनाहरू सुचना अधिकारी मार्फत प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाई सबै प्रकारका सूचनाहरू कार्यालयको वेभ पेजमा अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक हुने व्यवस्था मिलाईने छ । सबै वडाहरूमा फाइवर लिंकमा जोडिइ सकेको र हुँदा सूचना प्रवाह र आदान प्रदान व्यवस्थित हुने विश्वास लिइएको छ । पालिकामा सर्भर जडानको कार्य भै रहेको हुँदा सबै किसिमका सूचनाहरू सुरक्षित राख्न सहज मिल्ने विश्वास लिइएको छ । नागरिकहरूले घर वा अन्य जुनसुकै स्थानबाट अनलाईन कर तिर्ने व्यवस्था र भूक्तानी समेत अनलाईन मार्फत गर्ने व्यवस्थाका लागि आवश्यक तयारी गरिनेछ ।
१४७. महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट भएको आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ तर्फको लेखा परीक्षण प्रतिवेदनले औल्याइएको बेरुजुहरूलाई यकिन गरि तोकिएको समयमा बेरुजु फछ्यौटको व्यवस्था मिलाईने छ । वित्तीय सुशासन र पारदर्शीता कायम हुने गरि मात्र खर्च गर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ पालना गरिने छ ।
१४८. आन्तरिक आय श्रोतको वृद्धि स्थानीय तहको समृद्धि भएकोले आन्तरिक कर प्रशासनलाई चुस्त दुरुस्त र पारदर्शी बनाईने छ । प्रविधिको उपयोग गरि जुनसुकै स्थानबाट समेत अनलाईन कर तिर्ने व्यवस्था अपनाउन गृहकार्य गरिने छ । साथै ConnectIPS जस्ता Digital Payment Platformको उपयोगगरी विद्युतीय भुक्तानीको व्यवस्था मिलाइने छ ।
१४९. घरवहाल कर प्रभावकारी रूपमा संकलन हुन नसकेको हुँदा घर वहाल कर संकलन कार्यविधि अनुसार स्व घोषणाको माध्यमबाट कर दाखिला गर्न आह्वान गरिनेछ । साथै घर वहाल कर संकलनको लागि स्थलगत रूपमा टोली खटाइने छ । सम्बन्धित घरधनीहरूबाट नियमानुसार व्यक्तिगत तर्फ ५ प्रतिशत र संस्थागत तर्फ १० प्रतिशत घरवहाल कर दाखिला गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१५०. गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका व्यवसायहरूलाई दर्ता, नविकरण, वर्गीकरण, खारेजी दण्ड जरिवानालाई कानूनद्वारा नै एकरूपता ल्याउने गरि **व्यवसाय कर सम्बन्धी कार्यविधि २०७७** स्वीकृत भै सकेकोले सोहि कार्यविधिको आधारमा व्यवसाय कर असुली र व्यवस्थापन गर्ने

व्यवस्था मिलाइनेछ। व्यवसाय गर्ने सबै व्यवसायीहरूलाई अनिवार्य रूपमा दर्ता र समयमै नविकरण गर्न सूचना प्रवाह गरिनेछ। आवश्यकता अनुसार करदाता शिक्षा, बजार अनुगमन जस्ता कार्यलाई उद्योग वाणिज्य संघ, बजार व्यवस्थापन समिति र टोल विकास समितिहरूको सहकार्यमा अगाडि बढाइने छ।

१५१. सुशासन र सूचनाको हकलाई प्रत्याभूत गर्दै गाउँपालिका मार्फत् सञ्चालन गरिने ३ लाख भन्दा माथिका हरेक आयोजनाको कार्य विवरण खुल्ने गरि आयोजना सूचना पाटी आयोजनास्थलमा राख्ने कार्यलाई अनिवार्य बनाइनेछ। आयोजना सूचना पाटी नराख्ने उपभोक्ता समिति र निर्माण व्यवसायिको भुक्तानी रोक्का गरिनेछ।
१५२. उपभोक्ता समितिलाई पेशकी दिने कार्य पूर्ण रूपमा बन्देज गरिएकोले सो लाई निरन्तरता दिइनेछ। सेवा प्रवाहमा कर्मचारीलाई कुनै पनि प्रकारको वहाना वा मोलाहिजा गर्न दिइने छैन। नागरिकहरूले तिरेको करलाई उच्च सम्मान गर्दै भ्रष्टाचारमा शुन्य शहनशीलता अपनाइनेछ।
१५३. सुशासन कायम गर्ने परिधिभित्र रहेका विभिन्न विषयगत समितिलाई सक्रिय, नियमित र चलायमान बनाउँदै समितिको प्रतिवेदन तथा सुझावका आधारमा अगाडि बढ्ने नीति गाउँपालिकाले अवलम्बन गर्ने छ। सूचनाको हक सम्बन्धी कानूनले प्रत्याभूत गरेका विषयहरूलाई गाउँपालिकाले सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१५४. गाउँपालिकाको सबै प्रकारका गतिविधीहरू समेटेर चौमासिक रूपमा प्रकाशन हुँदै आएको **कमल बुलेटिन**लाई निरन्तर सञ्चालन गरिनेछ। यसबाट टोल वस्ती स्तरमा समेत गाउँपालिकाको कार्य प्रकृया, गतिविधी, विकासको अवस्था जस्ता विषयमा सूचना प्रवाह हुने विश्वास लिइएको छ।
१५५. गाउँपालिकामा **सूचना केन्द्र**को स्थापना गरिने छ। उक्त केन्द्रमा पालिका भित्रका र स्थानीय तहसँग सम्बन्धीत सबै प्रकारका सूचनाहरू उपलब्ध हुने गरि सूचना बैंकको व्यवस्था मिलाइनेछ। वडा स्तर र टोल विकास समितिहरूमा समेत विभिन्न सूचनाहरू वडा कार्यालय मार्फत पुग्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१५६. सन्चार माध्यमको विकासका लागि आवश्यकताका आधारमा सहयोग गरिनेछ। **नागरिकसँग जनप्रतिनिधी** नामक रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। जनप्रतिनिधी वहाल भएको ५ वर्ष व्यतित हुन लागेको सन्दर्भमा ५ वर्षे अवधिको समीक्षा गरि डकुमेन्ट्री तयार गरिनेछ।

अन्त्यमा यो निति कार्यक्रम तयार गर्न सक्रिय भुमिका निर्वाह गर्नुहुने उपाध्यक्षज्यु, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतज्यु, कार्यपालिकाका साथीहरु, विषयगत शाखाका प्रमुखज्युहरु र सम्पूर्ण गाउँपालिका परिवार प्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

मेनुका काफ्ले
अध्यक्ष
कमल गाउँपालिका, भ्नापा
२०७८ असार ९ गते बुधवार ।